

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

RAPPORT 2015:48

Plattform för hållbar stadsutveckling

Årsrapport för 2015

Plattform för hållbar stadsutveckling

Årsrapport för 2015

Titel: Plattform för hållbar stadsutveckling – årsrapport för 2015

Rapportnummer: 2015:48

Utgivare: Boverket tillsammans med Energimyndigheten,
Naturvårdsverket, Tillväxtverket och Trafikverket.

Januari, 2016

Upplaga: 1

Tryck: Boverket internt

ISBN tryck: 978-91-7563-335-0

ISBN pdf: 978-91-7563-336-7

Sökord: Hållbar stadsutveckling, regeringsuppdrag, organisation, förvaltning, aktiviteter, fokusområden, erfarenheter, utvärdering, Boverket, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Tillväxtverket, Trafikverket

Diarienummer: 2105/2015

Rapporten kan beställas från Boverket.

Webbplats: www.boverket.se/publikationer

E-post: publikationsservice@boverket.se

Telefon: 0455-35 30 00

Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats samt på www.hallbarstad.se

Den kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Förord

Boverket, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Tillväxtverket och Trafikverket har sedan 2014 i uppdrag att gemensamt upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling. Årliga rapporter över verksamheten ska redovisas till regeringskansliet senast den 31 januari med start 2015. Uppdraget pågår tills vidare.

Denna andra årsrapport innehåller en redovisning av de aktiviteter som genomförts under 2015. Därutöver beskrivs myndigheternas mål för arbetet samt inriktning och prioriteringar för 2016. En översiktlig analys av Plattformens funktion ingår också.

Januari 2016

Janna Valik
generaldirektör Boverket

Erik Brandsma
generaldirektör Energimyndigheten

Björn Risinger
generaldirektör Naturvårdsverket

Gunilla Nordlöf
generaldirektör Tillväxtverket

Lena Erixon
generaldirektör Trafikverket

Innehåll

Sammanfattning	5
Uppdraget	7
Organisation	7
Delmål har tagits fram	7
Fokusområden	9
Myndigheternas övriga arbete med hållbar stadsutveckling	9
Genomförda aktiviteter 2015	10
Fyra Plattformsmöten och ett Konvent.....	10
Möte med samrådsmyndigheter den 9 april.....	15
Almedalen den 1 juli.....	16
Extern kommunikation.....	16
Internationell utblick	18
En webbplats har utvecklats	19
Processtöd för de regionala strukturfondsprogrammen.....	20
Analys av Plattformens funktion	22
Hur förvaltar vi gjorda erfarenheter?	24
Framförda synpunkter och Plattformens reflektioner	24
Inriktning och prioriteringar 2016.....	26
Bilaga 1. Fokusområden	28
Bilaga 2. Myndigheternas arbete med hållbar stadsutveckling	29
Bilaga 3. Analys av Plattformens funktion.....	30

Sammanfattning

Boverket, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Tillväxtverket och Trafikverket har sedan 2014 i uppdrag att gemensamt upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling. Plattformen ska bidra till tvärssektoriell samverkan, samordning, kunskapsutveckling, kunskapspridning och erfarenhetsutbyte. Den ska också stödja de regionala strukturfondsprogrammets arbete med hållbar stadsutveckling. Plattformen ska verka tills vidare och lämna årliga rapporter till regeringskansliet. Sveriges satsning på en nationell plattform verkar vara relativt unik i Europa, där liknande initiativ främst återfinns på lokal och regional nivå.

Plattformen har under 2015 fokuserat på att genomföra fyra Plattformmöten och ett Konvent. I anslutning till Konventet genomfördes en dag med inriktning mot plan- och bygglagens roll i hållbar stadsutveckling. Mötesdeltagarnas förväntningar på Plattformens arbete har sammanställts. Där framkommer att:

- det finns behov av att tydliggöra innebörden och konsekvenserna av nationella riktlinjer, mål och strategier,
- samverkan behöver öka, särskilt på lokal nivå,
- samlad information om möjligheter till finansiering behövs,
- möjlighet att fördjupa dialog kring sakfrågor efterfrågas,
- tillgången till befintlig kunskap, metoder och verktyg behöver förbättras samtidigt som ny kunskap, nya metoder och nya verktyg utvecklas.

Många mötesdeltagare framhåller betydelsen av att forskarvärlden fångar upp kommunernas behov av kunskapsutveckling. Social hållbarhet identifieras som ett sådant område. Det konstateras också att enbart nätverka inte räcker, det finns behov av att arbeta tillsammans i konkreta stadsutvecklingsprojekt. Dessutom framkom att det internationella perspektivet bör ta större plats i Plattformens arbete. Det finns förväntningar på att Plattformen ska bidra till ökad samverkan mellan befintliga nätverk och andra plattformar. Ett önskemål om att Plattformens arbete blir mer handlingsinriktat lyfts också.

I den analys av Plattformens funktion som har genomförts utvärderas årets möten. Omkring 90 procent av deltagarna tycker att mötena har

varit bra eller mycket bra. Cirka 80 procent upplever att de har fått ny kunskap och ungefär lika många anser att mötena i hög utsträckning har bidragit till en ökad förståelse för andra aktörers och organisationers roll.

Under 2015 har en gemensam webbplats lanserats tillsammans med Statens centrum för arkitektur och design. Avstämning med de aktörer som nämns i uppdraget har genomförts och under Almedalsveckan hölls ett seminarium. Flera av Plattformens möten har informerat om de regionala strukturfondsprogrammen. Uppdraget och dess syfte har kommunicerats på andras aktörers arrangemang.

Under temat ”En stad för alla” kommer Plattformen 2016 att koncentrera sitt arbete till hållbara bostäder och boendemiljöer med en god livskvalitet.

Uppdraget

Regeringen gav i februari 2014 uppdrag åt Boverket, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Tillväxtverket och Trafikverket att gemensamt upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling.¹ Plattformen ska bidra till tvärsektoriell samverkan, samordning, kunskapsutveckling, kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte mellan och inom den lokala, regionala och nationella nivån samt näringsliv, forskare och civilsamhälle. Den ska också stödja de regionala strukturfondsprogrammets arbete med hållbar stadsutveckling. Plattformen ska verka tills vidare och i januari lämna årliga rapporter till regeringskansliet.

Myndigheterna formulerade 2014 ett gemensamt mål för arbetet: ”Plattformen ska öka den tvärsektoriella samverkan för att möta städernas, tätorternas och stadsregionernas olika förutsättningar och behov i syfte att driva på deras hållbara utveckling. Detta görs genom att Plattformen erbjuder befintliga och nya mötesplatser.”

Organisation

I föregående års rapport redovisades hur arbetet organiserats.² Under 2015 har arbetet fortsatt med samma organisation, dvs. med den myndighetsgemensamma styrgrupp respektive arbetsgrupp som etablerades i starten av arbetet. En särskild kommunikatörsgrupp har tillsatts under 2015, främst med uppdraget att skapa en webbplats tillsammans med Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes). Plattformen har under året haft avstämningar med regeringskansliets interdepartementala arbetsgrupp för hållbar stadsutveckling.

Delmål har tagits fram

Regeringen har i sitt uppdrag pekat ut fem resultatområden där Plattformen ska bidra: ökad samverkan, samordning, kunskapsutveckling, kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte. Plattformen har för åren 2015–2017 formulerat delmål för respektive resultatområde. De anger inriktningen för Plattformens arbete och är en viktig grund för prioritering av aktiviteter. Styrgruppen godkände delmålen i september.

¹ S2013/3465/PBB, S2013/3466/PBB, S2014/1631/PBB.

² ”Plattform för hållbar stadsutveckling – tillsammans för ett bättre liv i staden” (Boverket rapport 2015:1).

Förutom enighet kring prioriterade målsättningar och aktiviteter har arbetet med delmålen också skapat en gemensam förståelse av centrala begrepp för uppdraget.

Kunskapsspridning

- Plattformen ska fungera som en mötesplats i Sverige för att sprida kunskap kring hållbar stadsutveckling.
- Plattformens målgrupper ska uppleva att de genom Plattformen får användbar och relevant kunskap inom hållbar stadsutveckling. Detta gäller även spridning av kunskap mellan kommuner, regionala organ, universitet, högskolor och andra aktörer.

Samordning

- Plattformen ska öka och effektivisera samordningen mellan Plattformens myndigheter, mellan Plattformens myndigheter och regeringskansliet samt nyttja synergier inom verksamheterna.

Erfarenhetsutbyte

- Plattformen erbjuder mötesplatser för dialog om erfarenheter som stödjer kommuner, regioner och andra aktörer i arbetet med hållbar stadsutveckling.
- Plattformen ska synliggöra erfarenheter nationellt såväl som internationellt.

Kunskapsutveckling

- Plattformens myndigheter ska genom dialog med finansiärer och andra utvecklingsmiljöer synliggöra kunskapsutvecklingsbehov.
- Myndigheterna ska ta initiativ till att etablera och utveckla en mötesplats för dialog om kunskapsutvecklingsbehov mellan Plattformens myndigheter.

Samverkan

- Plattformen ska bidra till förbättrad samverkan över sektorer för att förbättra helhetssynen och tydliggöra prioriteringar och utmaningar inom hållbar stadsutveckling.

Fokusområden

Under 2014 togs fyra fokusområden³ fram, vilka beskriver nödvändiga förutsättningar för att en mer hållbar stadsutveckling ska kunna komma till stånd. Fokusområdena är:

- Människan i centrum,
- Kunskapsutveckling,
- Samverkan,
- Ekonomiska förutsättningar.

Fokusområdena är inte statiska utan kan revideras i enlighet med hur arbetet fortskrider. Under 2015 har enbart smärre redaktionella ändringar gjorts.

Myndigheternas övriga arbete med hållbar stadsutveckling

Varje myndighet genomför arbete som bidrar till Plattformens mål och delmål, men som inte ingår i Plattformens aktiviteter. En tydlig avgränsning är svår att göra och kanske inte nödvändig. Plattformen är en arena som alla fem myndigheter kan och ska använda i sin verksamhet, bland annat för att sprida och få kunskap. Bilaga 2 beskriver översiktligt respektive myndighets övriga arbete med hållbar stadsutveckling.

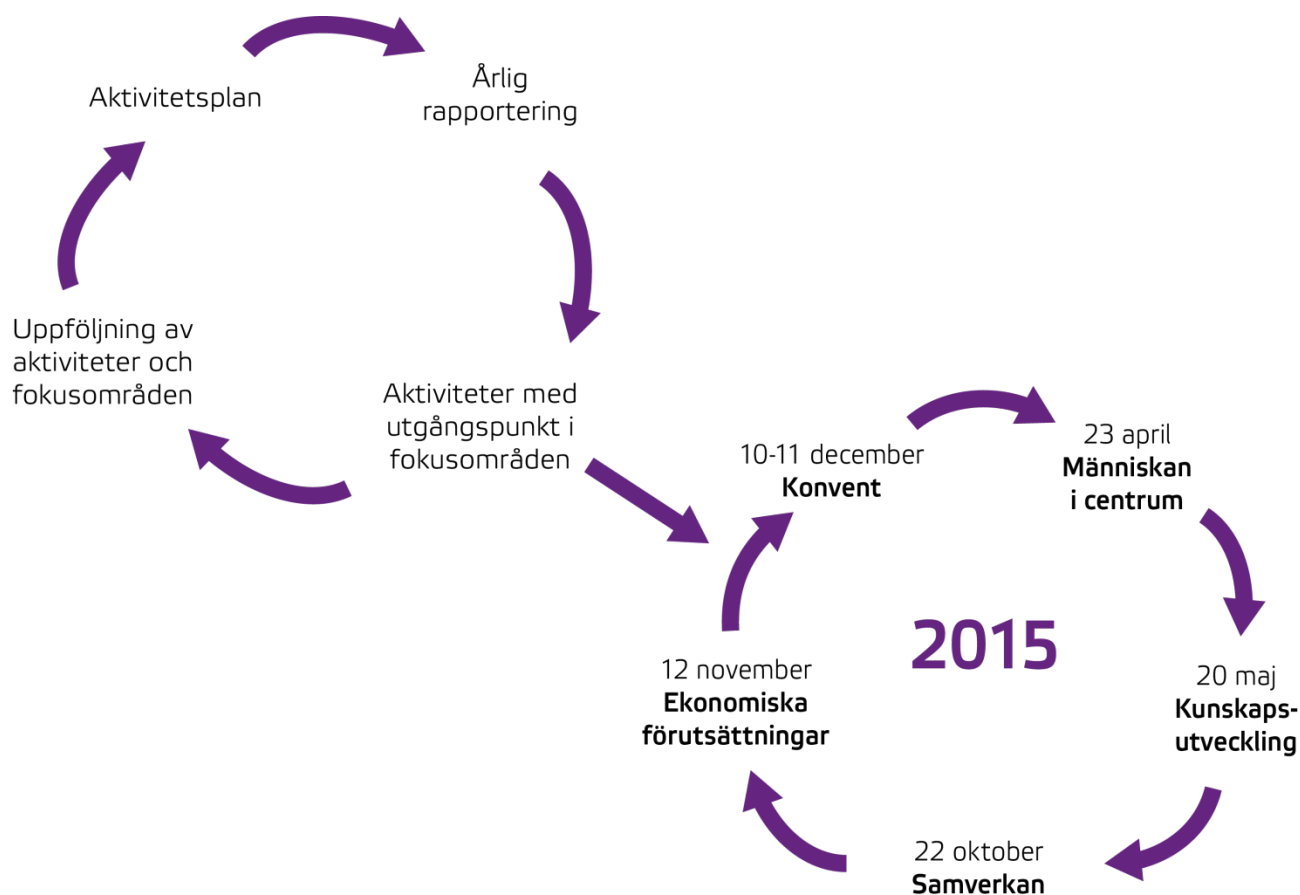
³ Se bilaga 1.

Genomförda aktiviteter 2015

Fyra Plattformsmöten och ett Konvent

I början av året togs ett koncept för Plattformsmötena fram. Detta tydliggör ansvarsfördelning, planering, upplägg, genomförande, dokumentation och uppföljning. I konceptet framgår att samtliga möten ska planeras och genomföras i samråd. Mötena syftar till att:

- skapa dialog kring fokusområdena,
- bidra till tvärssektoriell samverkan,
- möjliggöra kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan nationella, regionala och lokala aktörer,
- fånga och förstå vilka behov och förväntningar som finns på Plattformen.

Schematisk skiss över Plattformens årscykel och genomförda Plattformsmöten och Konvent 2015.

Fyra Plattformsmöten med utgångspunkt i fokusområdena och ett Konvent som sammanfattar årets arbete har genomförts. I anslutning till Konventet genomfördes en dag med särskilt fokus på plan- och bygglagens (PBL) roll i hållbar stadsutveckling.⁴ Dagen arrangerades tillsammans med relevanta aktörer och några av samrådsmyndigheterna. Program och dokumentation från samtliga möten finns på www.hallbarstad.se. Slutsatser samt mötesdeltagarnas önskemål, behov och frågor har sammanställts, vilket är ett viktigt underlag för 2016-års verksamhet.

Plattformsmöte 1 Människan i centrum

Det första Plattformsmötet genomfördes den 23 april i Göteborg. Fokus för mötet var hur samhällsplaneringen kan utvecklas till att sätta människan i centrum. På mötet deltog ett åttiotal personer. Merparten kom från kommuner, regioner, länsstyrelser och centrala myndigheter. Stefan Engdahl, planeringsdirektör på Trafikverket, inledde med en kort presentation av uppdraget samt mötets syfte. Deltagarna fick inspiration och kunskap till eftermiddagens workshop genom tre föreläsningar:

- staden idag och imorgon,
- människan – hur fungerar vi i staden,
- den byggda miljön – städer för människor.

Eftermiddagens workshops baserades på tre korta inspel om vikten av gemensamma målbilder, hur dessa kan förverkligas och utmaningar i samband med förtätning. En av de viktigaste slutsatserna var att deltagarna efterfrågar kunskap, metoder och verktyg i sitt arbete med hållbar stadsutveckling. Ett område som lyftes särskilt var social hållbarhet. Deltagarna framhöll även betydelsen av tydliga nationella mål och prioriteringar.

Det föreslogs att Plattformen skapar en digital kunskapsbank och verktygslåda. Plattformen bör också arrangera tematiska seminarier eller möten för att sprida kunskap, metoder och verktyg.

Plattformsmöte 2 Kunskapsutveckling

Det andra Plattformsmötet ägde rum i Umeå den 20 maj och hade temat kunskapsutveckling. På mötet deltog ett sjuttioal aktörer från kommuner, regioner, akademi, näringsliv och myndigheter. Energimyndighetens generaldirektör Erik Brandsma presenterade uppdraget och de utmaningar vi står inför. Ämnen som lyftes under förmiddagen var:

⁴ Dagen var även ett arrangemang inom Boverkets m.fl. regeringsuppdrag att genomföra kompetensinsatser kring plan- och bygglagen (2010:900), PBL. S2014/2439/PBB.

- hur vår kunskap om klimatet kan användas som drivkraft för en hållbar stadsutveckling,
- hur branschen arbetar med kunskapsutveckling inom området,
- internationell kunskapsutveckling genom samarbete med Kina.

Förmiddagen avslutades med ett samtal om hur städer och akademi kan bygga upp lärandet tillsammans. Detta i syfte att på bästa sätt kombinera städernas drivkraft till förnyelse och förändring med forskningens kunskap kring utvärdering och analys. Det faktum att hållbar stadsutveckling kräver samarbete över gränserna och ett tvärvetenskapligt förhållningssätt lyftes. Nätverk och plattformar spelar här en viktig roll för att aktörer ska kunna utveckla nödvändiga samarbeten och skapa tillit till varandra.

Under eftermiddagen diskuterades ett antal frågeställningar kopplat till fokusområdet. En slutsats var att det är angeläget att hitta nya former för att nå ut med kunskap och på så sätt riva väggarna mellan akademi och städer. Betydelsen av att forskarvärlden fångar kommunernas behov av kunskapsutveckling framhölls också. Social hållbarhet identifierades som ett område där mer kunskapsutveckling behövs.

Plattformens roll föreslogs vara en mötesplats för aktörer som vanligtvis inte träffas. På så sätt stimuleras kunskapsöverföring och samverkan över gränser. Plattformen skapar därmed arenor för nätverkande och stimulerar nya idéer och innovationer. När det gäller utveckling av ny kunskap kan Plattformen medverka till att identifiera utmaningar. Detta bidrar till att myndigheter och andra aktörer blir bättre beställare av utmaningsdriven forskning.

Plattformsmöte 3 Samverkan

Det tredje Plattformsmötet genomfördes den 22 oktober i Stockholm. Mötet handlade om hur tvärspektoriell samverkan kan skapa helhetslösningar och synergier som främjar hållbar stadsutveckling. Ungefär 120 deltagare från kommuner, regioner, akademi, näringsliv och myndigheter deltog. Naturvårdsverkets ställföreträdande generaldirektör Eva Thörnelöf inledde. Därefter hölls föreläsningar kring följande teman:

- hur bilden av stadens resursflöden kan ge nya förutsättningar för lokal samverkan,
- samverkan ur ett näringslivsperspektiv,
- hur Malmö stad jobbar med intern och extern samverkan.

Under eftermiddagen genomfördes nio parallella workshops. Dessa berörde på olika sätt hur nya former och metoder för samverkan kan utvecklas. Detta i syfte att utnyttja stadens resurser (mänskliga, tekniska, naturbaserade eller rumsliga) av fler samt på ett bättre och nytt sätt.

En av mötets viktigaste slutsatser var att det finns en rad hinder för samverkan inom en kommun, men också mellan kommuner och andra lokala eller regionala aktörer. Många deltagare lyfte fram behovet av att sprida erfarenheter från hela landet, både goda och mindre goda aspekter. Behovet av nya drifts- och affärsmodeller lyftes fram, likaså vikten av att skapa ett pedagogiskt systemtänkande och gemensamma positiva målbilder. Plattformen förslogs vara en mötesplats över sektorsgränserna. Plattformen kan då synliggöra goda exempel, finansieringsmöjligheter och nya ekonomiska modeller samt visa på behovet av forskning och innovation. Det konstaterades också att bara nätverkande inte räcker, utan att det finns behov av att arbeta tillsammans i konkreta stadsutvecklingsprojekt.

Plattformsmöte 4 Ekonomiska förutsättningar

Det fjärde Plattformsmötet hölls den 12 november i Malmö. Cirka 120 personer från såväl kommuner som företag deltog. Fokus låg på näringslivets betydelse för hållbar stadsutveckling och möjligheter till finansiering. ”Många aktörer i samhället måste vara involverade när den hållbara staden byggs”, sa Tillväxtverkets generaldirektör Gunilla Nordlöf i sitt inledningsanförande. Att näringslivet är en av dessa aktörer lyfte hon särskilt. Förmiddagens föredragshållare talade därefter om:

- hur näringslivet tar del i samhällsutvecklingen, antar samhällsutmaningarna och är involverat i att hitta lösningar,
- hur förnyelsen av miljonprogrammet kan fungera som en drivkraft för en bredare förändringsprocess, där socioekonomisk utveckling av områdena och långsiktiga miljömål uppnås samtidigt som näringslivet utvecklas,
- utmaningar i Region Skånes innovationsplattform,
- ett företags resa från teknikkonsult till aktiv samhällsaktör,
- finansieringskällor till arbetet med hållbar stadsutveckling.

Eftermiddagen ägnades åt dialog och samverkan. I mindre grupper fick deltagarna möjlighet att fördjupa sig i förmiddagens ämnen. Önskemål som framfördes var att Plattformen tillhandahåller en guide för finansiering av hållbar stadsutveckling och förbättrar informationsspridningen i befintliga nätverk. Det föreslogs även ett institut för hållbar stadsutveck-

ling i syfte att ge arbetet mer stabilitet. Det internationella perspektivet bör ta större plats, till exempel vore det relevantt att länka samman utländska städers erfarenheter.

Konvent i samverkan med PBL Kompetens

Plattformens årscykel avslutades med det årliga Konventet den 10–11 december i Stockholm. I år arrangerades det i samverkan med regeringsuppdraget PBL Kompetens⁵ och var därför ett tvådagarsarrangemang: Plattformdagarna. Första dagen presenterades en sammanfattning av årets arbete inom Plattformen samt en framåtblick mot 2016. Andra dagen erbjöd 27 seminarier och workshops med fokus på hållbar stadsutveckling i relation till plan- och bygglagen. Elva aktörer delade på värdskapet denna dag, majoriteten av dessa ingår i Plattformsuppdraget.⁶ Nedan följer en sammanfattning av första dagen, som även webbsändes. Filmen kan ses på Boverketes webbplats, så också dokumentation från andra dagen.

Av de närmare 600 anmälda deltagarna kom nästan hälften från kommunala och regionala förvaltningar och bolag. Övriga deltagare var huvudsakligen aktörer inom centrala myndigheter, konsultföretag, akademi och forskning samt representanter för intresse- och nätverksorganisationer.

Boverkets generaldirektör Janna Valik inledde med att hälsa välkommen. Hon beskrev Plattformen som en viktig och mångdimensionell mötesplats. Samordnare Patrik Faming, tillika moderator, presenterade Plattformsuppdraget och de aktiviteter som genomförts under året. Därefter gav Thomas Elmquist från Stockholm Resilience Centre en inspirationsföreläsning om städernas framtida utmaningar och potentialen i naturrelaterade lösningar. Med anknytning till rådande tillstånd på bostadsmarknaden presenterade statsråd Mehmet Kaplan regeringens satsningar inom hållbar stadsutveckling. Därefter redovisade Boverket en utredning om de nyanländas boendesituation. I fikapauserna gavs möjligheter att gå på ”speeddate” med projektledare för några av de projekt som fått medel från Delegationen för hållbara städer.

Utifrån fokusområdena och årets möten presenterade Plattformen, tillsammans med inbjudna talare, de viktigaste utmaningarna för hållbar

⁵ Boverkets m.fl. regeringsuppdrag att genomföra kompetensinsatser kring plan- och bygglagen (2010:900), PBL. S2014/2439/PBB.

⁶ Boverket, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Tillväxtverket, Trafikverket, Länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Verket för innovationssystem (Vinnova), Riksantikvarieämbetet, Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes), Statens konstråd, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Statens väg- och transportforskningsinstitut.

stadsutveckling. Talarna kom från bland annat forskarvärlden och samhällsbyggnadssektorn, vilket berikade dialogen med olika perspektiv och erfarenheter. Några uppmaningar härifrån till Plattformen var:

- bli bättre på att bjuda in och öppna upp för näringslivet och andra privata aktörer,
- bli en testarena för nya idéer och arbetssätt,
- ta tillvara på de aktörer som vill samverka,
- knyt samman de nätverk och plattformar kring hållbar stadsutveckling som redan finns.

Konventet avslutades med ett panelsamtal mellan Christer Larsson, stadsbyggnadsdirektör i Malmö, och Plattformens styrgrupp. I samtalet lyftes bland annat att:

- det finns en stor förväntan att Plattformens aktiviteter blir mer handlingsinriktade,
- Plattformens arbete ska fokusera på bostadsutmaningen under 2016,
- myndigheter och andra aktörer bör samarbeta främst utifrån de uppdrag och mål som förenar,
- de möjligheter och användbara verktyg som finns i befintliga regelverk bör tydliggöras.

Möte med samrådsmyndigheter den 9 april

Mötet syftade till att informera de aktörer som nämns i uppdraget om hittills genomfört arbete och inhämta synpunkter från dessa.⁷ Merparten av de cirka trettio närvarande aktörerna ville delta aktivt och bidra till Plattformens arbete.

Önskemål framfördes om att Plattformen bör bli en del av redan pågående processer och nätverk. Dessutom efterfrågades seminarier och goda exempel kring arbetet med hållbar stadsutveckling. Plattformen bör

⁷ Länsstyrelserna, Folkhälsomyndigheten, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)/Movium, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Trafikanalys, Transportstyrelsen, Verket för innovationssystem (Vinnova), Riksantikvarieämbetet, Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes), Statens konstråd, aktörer med samordningsansvar för det regionala tillväxtarbetet, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra) och andra relevanta aktörer.

sprida aktuellt material och relevant kunskap. Även behovet av utvärdering diskuterades. Det ansågs viktigt med effektivitetsmått och möjligheten att mäta Plattformens funktion och effekt för hållbar stadsutveckling.

Almedalen den 1 juli

Under Almedalsveckan genomförde Plattformen seminariet ”Tillsammans för ett bättre liv i staden – hur gör vi?”. Syftet var att diskutera vad som kan och behöver göras i arbetet med hållbar stadsutveckling. Moderatoren Christer Larsson, stadsbyggnadsdirektör i Malmö stad, inledde med att slå fast att liv och livsmiljö är den viktiga frågan för hållbar stadsutveckling. Statsråd Mehmet Kaplan gjorde därefter ett anförande där han bland annat konstaterade att staden inte är könsneutral samt uppmanade åhörarna att inte offra hållbarheten på snabbhetens altare. Därefter redogjordes för Plattformens arbete, kommunernas syn på förtätning och den då pågående utredningen av de arkitektur-, form- och designpolitiska målen. Andra timmen hölls en paneldebatt. Samtalet rörde bland annat:

- hur Plattformen kan facilitera politiskt ledarskap,
- betydelsens av att bli konkret,
- sysselsättningens påverkan på stadens utveckling.

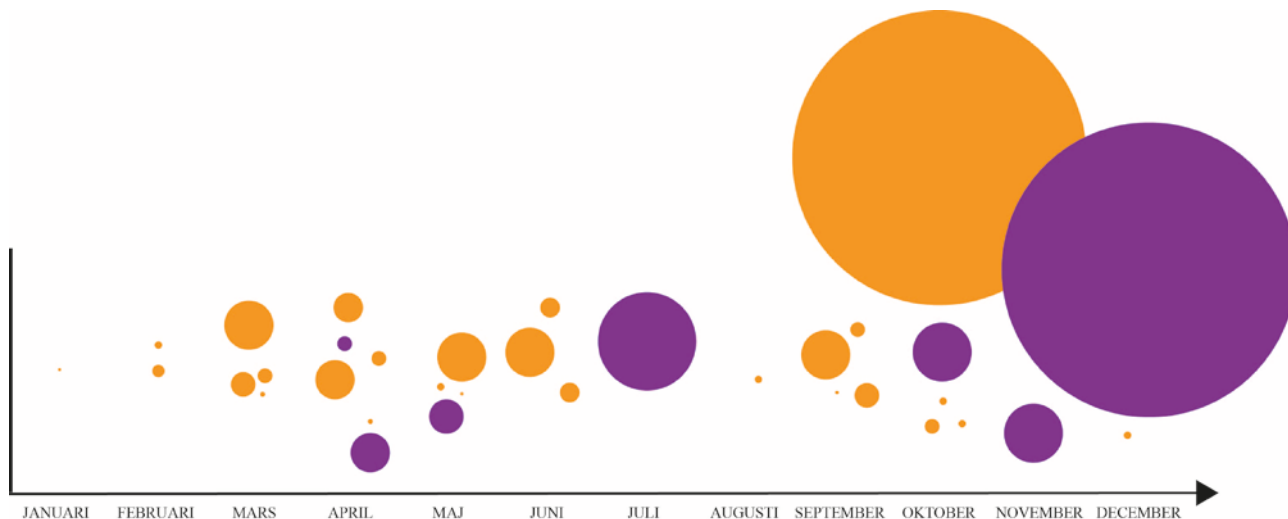
Extern kommunikation

Plattformens medverkan i andras arrangemang

Under året har Plattformen även medverkat i andras arrangemang. På så vis har uppdraget och dess syfte kommunicerats till nästan 2 000 personer. Det har skett på olika sätt, till exempel mindre informationsmöten, arbetsmöten, film- och radiosändningar samt små och stora konferenser.

Arrangemang där Plattformen deltagit har anordnats av Svenska stads-kärnor, Global utmaning, Resilient regions, Regeringskansliet, Samhällsbyggarna, Region Blekinge, Länsstyrelsen i Blekinge, Sweden Green Building Council, Sveriges kommuner och landsting, Radio Sweden, Sveriges arkitekter, Svenska Teknik- och Designföretagen, Vinnova, Arkus, ARQ, Richertska stiftelsen, Kungliga Tekniska Högskolan, arbetsgruppen för länsstyrelsernas energi- och klimatsamordnare, Statistiska centralbyrån och övervakningskommittén för de åtta regionala strukturfondsprogrammen. Plattformen har även presenterats i Norge på Nordiska planmyndighetsmötet och i Frankrike inom European Council for an Energy Efficient Economy.

Några av mötena har haft särskilt fokus, t.ex. forskning, kunskapsuppbyggnad samt klimat- och energirådgivning, eller vänt sig till en specifik bransch. De flesta deltagare har emellertid nåtts via större konferenser som riktar sig brett till samhällsplanerare inom stat, kommun och näringsliv. Plattformens myndigheterna har även varit för sig, i sina nätverk, kommunicerat uppdraget och dess syfte. Exempel på nätverk är Storstadsforum, Partnersamverkan för förbättrad kollektivtrafik, Nätverket för mindre bostäder och Energieffektiviseringsrådet.

Möten 2015. Plattformens arrangemang markeras med lila. Plattformens medverkan i andras arrangemang markeras med orange. Cirkelns storlek visar antal deltagare (1 mm = 10 personer).

Möjligheter att möta önskemål om samverkan

Sedan myndigheterna fick regeringsuppdraget har en mängd aktörer kontinuerligt framfört önskemål om samverkan. Förfrågningarna har kommit från näringsliv, akademi, kommuner, regionala organ, andra statliga myndigheter, media, nätverk och forum med flera. Önskad samverkan har oftast rört kunskapsstöd respektive utbyte eller spridning av information. En mängd olika ämnesområden har omfattats.

Plattformen har inte haft resurser att möta alla dessa önskemål. Styrgruppen tog därför sommaren 2015 ställning till hur extern samverkan ska bedrivas och landade i att Plattformen erbjuder samverkan genom deltagande på våra möten och vår webbplats. Utöver detta bedrivs samverkan i befintliga nätverk och projekt där en eller flera av Plattformens fem myndigheter deltar.

Internationell utblick

Urbaniseringen är ett globalt fenomen. Några av de trender som påverkar utvecklingen är växande storstadsregioner, en förskjutning av den ekonomiska geografien, energianvändningen och dess effekter, digitaliseringen samt statens roll.⁸

Hållbar stadsutveckling är centralt för att nå gemensamma målsättningar såsom att begränsa den globala uppvärmningen och att på lång sikt sträva mot ett koldioxidneutralt samhälle. I de globala målen för hållbar utveckling som antogs av FN hösten 2015 pekas hållbara städer och samhällen särskilt ut. Målet ”Sustainable cities and communities” omfattar bland annat tillgång till bostäder, tillgång till hållbara transporter, minskad miljöpåverkan från städer och tillgång till grönområden. Målet syftar till att främja en helhetssyn i stadsplaneringen.

THE GLOBAL GOALS For Sustainable Development

Illustration: FN

Även på EU-nivå sker mycket arbete inom hållbar stadsutveckling. Dels inom ramen för DG REGIO och arbetet med en urban agenda för Europa. Dels inom ramen för forskning och utveckling, där smarta städer är ett viktigt område inom EU:s forskningsprogram Horisont 2020. Hållbar stadsutveckling är också utpekad som ett strategiskt viktigt område inom EU:s strukturfonder och inom Interreg-programmen, exempelvis

⁸ ”Trender i transportsystemet. Trafikverkets omvärldsanalys 2014” (Trafikverket 2014:115).

URBACT (ett program med fokus på hållbar stadsutveckling inom målet ”Europeiskt territoriellt samarbete”). Under året har Plattformsmötena synliggjort flera internationella initiativ.

Från den 15 november 2015 har Tillväxtverket uppdraget att vara nationell kontaktpunkt för URBACT. Tillväxtverket har inlett arbetet med att säkerställa en kunskapsöverföring från tidigare kontaktpunkt och upprätta en verksamhetsplan.

För att underlätta internationell samverkan har Plattformen under året översatt texter om hållbar stadsutveckling till engelska. Ett engelskt presentationsmaterial om Plattformen specifikt har också tagits fram. Materialet har exempelvis använts vid en session i juni inom European Council for an Energy Efficient Economy (ECEEE). Deltagarna på detta möte kom förutom från Europa även från exempelvis USA, Indien, Kina och Kanada. Forskning, näringsliv och offentlig sektor var representerade. En intressant iakttagelse därifrån är att den svenska satsningen med en nationell plattform för hållbar stadsutveckling verkar vara ganska unik i Europa. Andra länder vittnar om liknande initiativ på lokal och regional nivå, men inte på nationell nivå. Den svenska lösningen väcker därför stort intresse.

Inom ramen för samarbetet ”Livability” utbyter Sverige och USA erfarenheter och kunskap inom stadsutveckling. Flera departement i USA samarbetar och har skapat en plattform med syfte att stödja städernas arbete med en hållbar stadsutveckling.

Plattformen har under året samverkat med Tillväxtanalys utlandsbevakning som tagit fram en global analys av trender inom hållbar stadsutveckling.⁹

En webbplats har utvecklats

I december lanserades www.hallbarstad.se, som under året tagits fram av Plattformen och Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes). Boverket finansierade utvecklingen av webbplatsen, som fortsättningsvis drivs av ArkDes med finansiering från Plattformsmyndigheterna. Webbplatsen är tudelad: Plattformen respektive ArkDes har var sin kommunikationsyta. Plattformen använder webbplatsen till att marknadsföra och dokumentera aktiviteter. Vidare ges myndigheterna möjlighet att presentera sitt övriga arbete kopplat till stadsutveckling. Webbplatsen är ett av

⁹ ”Hållbar stadsutveckling – en översikt över aktuella initiativ” (Tillväxtanalys Svar Direkt 2015:06).

Plattformens verktyg och dessutom ett sätt att nå våra delmål. Följande effektmål för webbplatsen har tagits fram:

- Förbättrad kunskap- och erfarenhetsspridning. Målgrupperna upplever att de får användbar, relevant och lättillgänglig kunskap och information från viktiga aktörer inom hållbar stadsutveckling. Webbplatsen förmedlar erfarenheter mellan olika aktörer. (Mäts genom exempelvis enkät och besöksstatistik.)
- Ökad samverkan. Webbplatsen fungerar som ett forum som sammanlänkar aktörer mellan olika nivåer. Inbjudan till möten via Kalendariet leder till att fler personer deltar i mötena. Dokumentation från möten gör att resultatet når fler. (Mäts genom exempelvis enkät och besöksstatistik.)
- Ökad effektivitet. Målgrupperna hittar den information och kunskap de söker och behöver. (Mäts genom exempelvis besöksstatistik, delning och räckvidd.)

Processtöd för de regionala strukturfondsprogrammen

Bakgrund

Enligt uppdragsbeskrivningen ska Plattformen utgöra ett processtöd för de regionala strukturfondsprogrammets arbete med hållbar stadsutveckling. Tillväxtverket har här ett särskilt ansvar. Hittills har arbetet omfattat information på Plattformsmöten och Konvent med anslutande PBL-dag. När arbetet med de regionala strukturfondsprogrammets nu går in i en ny fas kan kopplingen till Plattformen stärkas.

På EU-nivå ska minst fem procent av medlen från regionalfonden 2014–2020 investeras i hållbar stadsutveckling. I enlighet med Partnerskapsöverenskommelsen hanteras insatserna för hållbar stadsutveckling i Sverige inom ramen för tre av regionalfondsprogrammen. I Stockholm är hela programmet öronmärkt för insatser för hållbar stadsutveckling. I Skåne–Blekinge har 18 procent öronmärkts till ett särskilt insatsområde för hållbar stadsutveckling i Malmö. I Västsverige är fem procent av programmets totala budget öronmärkta till hållbar stadsutveckling. Insatser avgränsas till Göteborgs stad och kommer att genomföras genom integrerade territoriella investeringar (ITI). På så vis kan projekt inom hållbar stadsutveckling finansieras inom samtliga insatsområden i programmet. Det så kallade ITI-verktyget lanserades av EU-kommissionen med avsikten att bidra till ett sektorsövergripande och integrerat förhållningssätt. I

Sverige används ITI endast i det västsvenska regionalfondsprogrammet, men i EU används det av flera länder.

Aktiviteter under året

Under 2015 genomfördes de första utlysningarna i de tre regionalfondsprogrammen som har fokus på hållbar stadsutveckling. Tillväxtverket har bistått Göteborgs stad och Malmö stad i arbetet med att ta fram sektorsövergripande integrerade planer, som tillsammans med de operativa programmen legat till grund för utlysningarna. I Stockholm baserades utlysningen på det operativa programmet och den sektorsövergripande strategin RUF (Regional Utvecklingsplan För Stockholmsregionen).

Tillväxtverket har under året fokuserat insatserna till att informera om och handlägga finansiering till hållbar stadsutveckling. Information har skett dels genom framtagandet av informationsblad och kortversioner av programmen som publicerats på Tillväxtverkets webbplats, dels genom ”Testa din projektidé”-möten med handläggare.

Tillväxtverket har under året inrättat flera processtöd, även kallade ”tematiska kunskapsstöd”. En grupp har särskilt fokus på hållbar stadsutveckling. Kopplingar görs här till Tillväxtverkets uppdrag ”Stärkt lokal attraktionskraft 2015–2019”¹⁰ och ”Tillväxtskapande samhällsplanering”¹¹. Ansvarig för det tematiska kunskapsstödet är Tillväxtverkets representant i Plattformens arbetsgrupp. Ett särskilt tematiskt kunskapsstöd har fokus på koldioxidsnål ekonomi och inom denna grupp samverkar Tillväxtverket och Energimyndigheten.

¹⁰ <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/regionalutveckling/starktlokattraktionskraft.4.31c2dc0f149b90a6601d6d68.html>

¹¹ <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplanering.4.5a5c099513972cd7fea346c5.html>

Analys av Plattformens funktion

Enligt uppdragsbeskrivningen bör 2016 års rapport innehålla analyser av Plattformens funktion. Därför har en utvärdering av årets möten och en översiktlig analys av Plattformens funktion gjorts.¹²

Ett av Plattformens övergripande syften är att bidra till ökad samverkan och samordning. Omkring 60 procent av deltagarna tycker att Plattformens möten har varit bra och 30 procent tycker att de har varit mycket bra. Cirka 80 procent upplever att de genom sitt deltagande har fått ny kunskap. Plattformen har även gett möjligheter att knyta nya kontakter. Åtta av tio deltagare tycker att mötena i hög utsträckning har bidragit till en ökad förståelse för andra aktörers och organisationers roll. Konventet med anslutade PBL-dag var ett samarbete mellan över tjugo aktörer. Plattformen bidrar på så vis till en ökad tvärssektoriell samverkan och samordning av såväl aktörer som frågor kopplade till hållbar stadsutveckling.

Under året har Plattformsmöten anordnats i Göteborg, Umeå, Stockholm och Malmö. Mötena lockade i hög grad myndigheter och regionala aktörer, de sistnämnda huvudsakligen från respektive landsända. Konventet med anslutande PBL-dag drog däremot deltagare från hela landet och i högre uträkning från kommunal nivå. Önskemål om mindre, tematiska möten har framförts. Det är därför viktigt att även fortsättningsvis ha såväl geografisk spridning som varierande inriktning på Plattformens möten.

Eftersom näringslivet inklusive fastighetsbranschen är viktiga när hållbara städer skapas är det centralt att i högre uträkning engagera dem i arbetet. Det finns idag forum som har näringslivet som huvudmålgrupp. Genom att samverka med dessa forum, och andra, kan Plattformen nå fler målgrupper.

Genom webbplatsen finns förutsättningar att samlat utveckla kunskaps-spridning och erfarenhetsutbyte kring hållbar stadsutveckling. Det finns en stor efterfrågan på goda exempel. Plattformen har möjlighet att använda både möten och webbplatsen för kunskaps-spridning och erfarenhetsutbyte.

Att Plattformen enligt uppdragsbeskrivningen ska verka tills vidare är lämpligt eftersom stadsutvecklingsprocesser är långsiktiga. Genom att

¹² Se bilaga 3.

aktiviteterna hittills har planerats årsvis har dock förutsättningarna för ett långsiktigt arbete inte varit optimala. Avsikten är att under 2016 arbeta med en verksamhetsplanering som sträcker sig över en längre tid.

Hur förvaltar vi gjorda erfarenheter?

Framförda synpunkter och Plattformens reflektioner

Följande avsnitt tar sin utgångspunkt i resultaten från de fyra Plattformsmötena och Konventet med anslutande PBL-dag. En sammanställning av deltagarnas önskemål på Plattformens arbete har tagits fram. Dessa redovisas och kommenteras nedan samt är ett inspel till fortsatt arbete.

Verka för att skapa tydligare politiska mål och prioriteringar

Många önskemål hänger samman med ett behov av att tydliggöra innebörden och konsekvenserna av nationella riktlinjer, mål och strategier. Även en tydligare koppling till hållbarhetsdimensionerna i de uppdrag och projekt som nationella myndigheter genomför efterfrågas.

Plattformsmyndigheterna kommer med hjälp av bland annat webbplatsen kunna kommunicera och informera om politiska mål, prioriteringar och strategiska inriktningsbeslut. Vi bedömer att flera av de framförda behoven kring nationella riktlinjer, mål och strategier behöver diskuteras vidare med våra uppdragsgivare, medan andra behov kan lösas i samarbete mellan myndigheterna. Som underlag för denna dialog och detta samarbete behöver behoven ytterligare konkretiseras i samverkan med relevanta aktörer. Ett kontinuerligt arbete kring målkonflikter och synergier bör initieras. Då detta fält är stort och komplext kräver det samverkan mellan många olika discipliner, till exempel flera av samrådsmyndigheterna. Ett nyligen rapporterat regeringsuppdrag, där samtliga Plattformsmyndigheter har deltagit, kan ge relevanta inspel.¹³

När det handlar om att utveckla hållbarhetsdimensionerna i pågående arbete inom respektive myndighet, bedömer vi att det kan genomföras inom ramen för våra nuvarande uppdrag.

Bidra till ökad samverkan och samsyn

Mötesdeltagarna lyfter behovet av ökad samverkan och samsyn. Särskilt avses då samverkan mellan olika kommunala förvaltningar och bolag samt mellan kommunen och andra lokala aktörer. Ofta nämns i detta sammanhang de som ansvarar för planering, investering samt drift och underhåll av en stads olika funktioner. Önskemålen handlar även om att Plattformen ska vara en katalysator för ökad samverkan mellan olika

¹³ ”Mål- och resultatindikatorer för samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande” (Boverket 2015:14).

aktörer bland annat genom att avsätta medel till nätverkande och processutveckling.

Genom webbplatsen, olika möten och myndigheternas befintliga nätverk kan Plattformen bidra till ökad samverkan och samsyn. Vi ser också en möjlighet att främst på webbplatsen belysa positiva effekter av samverkan. En kontinuerlig översyn av formen för våra möten kan leda till att vi når en ännu större variation av deltagare. I dagsläget saknar Plattformen möjlighet att erbjuda ekonomiskt stöd till nätverkande och processutveckling.

Synliggöra ekonomiskt stöd

Ett tydligt önskemål är att Plattformen samlat ska presentera information om finansieringsmöjligheter inom hållbar stadsutveckling.

Plattformen har för avsikt att på webbplatsen synliggöra de finansieringsmöjligheter som myndigheterna var för sig idag arbetar med. Möjlighet att på möten presentera och diskutera olika möjligheter till finansiering kommer givetvis även fortsättningsvis att vara nödvändigt. Plattformen saknar i dagsläget möjlighet att erbjuda ekonomiskt stöd till konkreta åtgärder för en hållbar stadsutveckling.

Skapa mötesplatser som erbjuder nätverk samt tillvarata idéer och innovationer

Ett specifikt behov som lyfts är att främja samarbeten mellan städerna, och inte minst mellan små kommuner, samt möjligheten att fördjupa dialogen kring olika sakfrågor.

Olika former av mötesplatser ger möjlighet till kunskapsspridning och konstruktiva dialoger om idéer och innovationer. Lika viktigt som att mötesplatserna skapar förbättrad samverkan mellan städer, regioner, näringsliv och akademi är det att tillvara erfarenheter från befintliga arenor och nätverk. Plattformen kommer att fortsätta med olika möten under 2016. Upplägg och innehåll kommer vi att utveckla utifrån gjorda erfarenheter, i dialog med relevanta aktörer.

Synliggöra befintlig kunskap, goda exempel, pågående projekt samt metoder och verktyg

Det finns ett starkt behov av ökad kunskap i enskilda sakfrågor, men också av verktyg, metoder och goda exempel. Många gånger efterfrågas en förbättrad tillgång till befintlig kunskap, metoder och verktyg samt till erfarenheter från projekt, verksamheter och konkreta åtgärder. Flera efterfrågar också översikter eller sammanfattningar av till exempel forsk-

ningsresultat. Mötesdeltagarna önskar en blandning av kunskapsseminarier och webb-baserad information.

Plattformen kommer att använda både webbplatsen och möten för att tillgängliggöra befintlig kunskap, exempel, metoder med mera. Vi kommer även att använda befintliga nätverk och forum.

Bidra till ny kunskap, nya metoder och nya verktyg

Det finns också behov av ny kunskap, nya metoder, nya verktyg, nya innovationer och ny teknik.

Plattformen kommer att etablera ett forum för dialog om kunskapsutvecklingsbehov mellan våra myndigheter samt mellan oss och forskningsfinansiärer. Kartlagda utvecklingsbehov kan utgöra en grund för beslut om utvecklingsinsatser, inom respektive myndighet eller i samverkan mellan flera aktörer. Plattformen kommer att i dialog med relevanta aktörer (till exempel akademi, myndigheter och kommuner) klargöra vilka områden och frågeställningar som bör prioriteras.

Inriktning och prioriteringar 2016

Plattformen 2016 – En stad för alla

Under 2016 kommer Plattformen att kraftsamla kring bostadsutmaningen. Ett lågt bostadsbyggande under en längre tid har lett till att stora grupper idag står utanför bostadsmarknaden. För att hantera den uppkomna situationen behövs en kombination av strategiskt tänkande och handlande. Bostadsbristen skapar ojämlikheter och polarisering av människor och fysiska miljöer. Det gäller att skapa goda livsmiljöer för alla.

Under devisen ”En stad för alla” och med bostadsutmaningen i fokus kommer Plattformen att koncentrera arbetet till hållbara bostäder och boendemiljöer med en god livskvalitet. Eftersom kommunernas behov av erfarenhetsutbyte kommer vara extra stor den närmaste tiden, blir de mötesplatser som Plattformen erbjuder än viktigare. Kommunerna behöver flera samtalsparter, bland annat staten men även varandra. Inom ramen för hållbara bostäder och boendemiljöer kommer även andra frågor geomsyra arbetet, exempelvis livskvalitet, transporter, miljö, energi och innovationer.

2016-års inriktning möter vårt mål för uppdraget väl: att öka den tvärsektorielle samverkan för att möta städernas, tätorternas och stadsregionernas olika förutsättningar och behov i syfte att driva på deras hållbara utveckling. Fokusområdena stödjer också föreslagen inriktning.

Aktiviteter

I början av 2016 träffas Plattformens myndigheter för att mer ingående planera årets aktiviteter, till både innehåll och genomförande. Med hållbara bostäder och boendemiljöer i fokus planerar Plattformen nedanstående aktiviteter.

Plattformsmöten och Konvent

Under 2015 har mötesdeltagare efterfrågat sammankomster med färre deltagare och med ett tydligare fokus på kunskapsutbyte och dialog. Plattformen har för avsikt att möta dessa önskemål under kommande år. Syftet med Plattformsmötena är fortsatt att förmedla kunskap, utbyta erfarenheter och etablera samverkan mellan olika aktörer. Varje möte ska ha ett tydligt tema. Året avslutas med ett Konvent i december.

Webbplatsen Hållbar Stad

Under 2016 kommer www.hallbarstad.se att vidareutvecklas. Webbplatsen används för att sprida kunskap och information samt marknadsföra och dokumentera Plattformens aktiviteter. Myndigheterna ges där också möjlighet att presentera övrigt arbete kopplat till stadsutveckling. Via sociala medier kan Plattformen vara delaktig i debatten kring hållbar stadsutveckling.

Utvecklat samarbete och samverkan mellan plattformens myndigheter

Under året har vi enats om att alla fem myndigheter inte nödvändigtvis behöver samverka kring samtliga aktiviteter för att tjäna Plattformens syfte. Under 2016 kommer utvecklad samverkan ske inom följande områden:

- identifiera och initiera utvecklingsbehov/projekt,
- samarbete inom forskning, utveckling och innovation,
- identifiera synergier i pågående uppdrag/projekt.

Utvecklat samarbete och samverkan med samrådsparterna

Under 2016 kommer Plattformen att utveckla sitt samarbete med uppdragsbeskrivningens samrådsparter.

Bilaga 1. Fokusområden

Bilaga 2. Myndigheternas arbete med hållbar stadsutveckling

Bilaga 3. Analys av Plattformens funktion

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se

